

UNITÁRIUS ÉLET

XIX., ÉVF., 4. SZÁM

1965 OKTÓBER—DECEMBER

DICSŐSÉG, BÉKESSÉG, JÓAKARAT

Ez a három az értelmi súlya annak a betlehemi üzenetnek, mely az első Karácsony éjszakáján végig zengett a galileai mezőkön s a gyermekérkezés feszült-ségével csordultig töltötte a szunnyadó élet csendjét, szendergő városok és falvak jobb sorsról álmodó millióinak éledező reményében. Korszakváltások pirkadó hajnalán az emberek még csak ösztönösen sejtik s óhajtván érzik, hogy körülöttük és bennük végbemegy valami, de a történések igazi jelentőségét nem tudják felfogni, a lényegét nem értik meg. — Így volt a 2000 év előtti nemzedék is a karácsonyi mennyei kórusok győzelmi énekével, mely a csillagok csilingelésében az égboltozaton, a fűszálak remegésében a dombok ormán és a völgyek ölén, valósággal visszhangzott az éjszakában: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek, és a földön béke, és az emberekhez jó akarat”. A most induló élet szépségétől valósággal megittasodik s újjong a gyönyörűségtől az egész kozmikus világ. Embert és életet formáló erők rendeződnek egy ártatlan kisded parányi lényében, akiről akkor még a szülei sem sejtik, hogy az emberiségfejlődés legnagyobb ígérete öltött testet benne. Milyen gyönyörű legendák szövik körül a betlehemi istálló jászolbölcsőjét? Mennyi féle értelmet adtak tudós teológusok és bölcs filozófusok a képzelet és a csodálat szülte káprázatos eseményeknek? Milyen hatalmas dogmarendszerek gyökerestek ki egyetlen éjszaka csendjéből, mely a legüdvösebb emberi élet bölcsődala azóta is? És mégis ki tudhatná, hogy mennyi idő kell még ahhoz, hogy senki se lásson többet abból a misztikus képekkel dekorált éjszakából, mint amennyi valóban végbement akkor és hogy meglássa és értse mindenki a reális szemlélet okos értelmével s alázatos bölcsességével mindazt, ami valóban megtörtént és elkezdődött azon az éjszakán?

Gyermekkorában az emberiség úgy látott, úgy érzett, úgy gondolkodott és úgy értett mindent, mint ahogy a gyermekkor képességei engedték. A nagykorú ember a legendák világából a realitások felé veszi útját s a fantázia képei helyett, józan értelmével a valóság szépségeibe fogódzkodik. A fejlődő élet természetes rendje hozza ezt magával s aki erről bármilyen oknál fogva nem akarna tudomást szerezni, az előbb-utóbb úgy fog járni, mint egykor Saul a damaszkuszi úton; feléje is megszólal a figyelmeztető hang: „Nehéz neked az ösztön ellen rugódoznod”.

Természetes hát, hogy ez a mi nemzedékünk más-képp látja és értelmezi a dolgokat, mint néhány évszázaddal előttünk járó elődeink. Így vagyunk a karácsonyi eseményekkel is. A gyermekkori képek oda kerülnek, ahová valóban tartoznak: a képek világába. A kozmikus jelenségek mind a természet törvényszerű megnyilvánulásai egyszerűsödnek s a hírvívó angyalok helyett a mi érdeklődésünk inkább a megszületett gyermek felé irányul. A gyermek nagyságát pedig nem a születése éjszakájához fűződő legendás események káprázatos színeiben, hanem a rövid 33 évig tartó életében, hősi küzdelmeiben, szelíd emberségében s azokban az eszmékben látjuk, amelyeket nem csak meg-

hirdetett, hanem meg is élte azokat és a golgota kínját is elszenvedte értük.

Jézus életének és eszmevilágának, életszemléletének három fő tényezője: a „dicsőség, béke, jóakarát” már ott zeng, ott újjong a bölcsődalában s mintegy előre figyelmezteti az egész világot, hogy az Ő érkezésével, munkásságával, élete árán ezek az erők újrendeződnek a világban és közülük mindenik az őt megillető helyre kerül s ezáltal valósággal tartó oszlopai lesznek a boldog emberi életnek.

A dicsőség amelyért évezredek át az ember annyit küzdött, harcolt, s feláldozta érte mindenét és mégsem érthette el, nem foghatta meg, nem tarthatta meg magának soha, mert mindig nagyobb dicsőségre vágyott, Jézus világában a dicsőség mindenben és mindenkor egyedül Istené. Ő valami csodálatos engedelmisséggel szüntelenül arra törekedett, hogy Isten akaratát megvalósítsa, teljesítse s legnagyobb öröme és boldogsága a szelíd engedelmisség öröme volt. Így az emberek közötti versengés a kölcsönös segítség és a másokkal való jóltevés termékeny küzdőterén élte ki magát s teljesedett ki üdvösségesen.

A béke, amelyet Jézus a pusztai vívódásban, a nagy kézzel való munkában saját lelkében teremtette meg. Kiűzött onnan minden kísértő gondolatot, minden csábító, hiú vágyat. A lefelé, a visszahúzó erőket a felfelé vezető képességekkel megbilincselte s ezáltal olyan világot teremtett önlélkében, amely buggyanásig tele volt nyugalommal, békességgel és attól kezdve, hogy elindult megváltói útján, úgy áradt belőle az egészséges, boldog élet fénye, melege, szépsége, fenséges béke, hogy lép-tei nyomán, kezének érintésére, szelíd hangjának zengésére új arcot öltött s egyre nyilvánvalóbban bontakozott ki a megbékélt világ. Minden időkre példát adott ezzel. Ha azt akarja valaki, hogy béke legyen a világban, akkor elsősorban a saját lelkében teremtsen meg a béke, amelyet. Mert a világ békéje a világban élő egyes emberek békéjéből tevődik össze. Békés emberek egyedei, békés családok, békés társadalmi közösségek milliói, békés népek és nemzetek százai, ezrei alkothatnak egy békés világot, amelyben nincsen már semmi lehetősége a háborúnak, a pusztításnak, mert milliók lelkében a megbékélt élet nyugalma és szépsége üli diadalát s nem enged többé helyet ott a kapzsiság vágyának és a hiúság dicsőségének.

A lelkében békét teremtő ember, újjászülető, megújult ember. Onnan és abból lehet felismerni, hogy kilépett a maga kis világából és elindult határozott irányban az ember felé, az emberek felé. Minden lépését a jóakarát irányítja. A jóakarát pedig úgy elhatalmasodott benne, hogy többé már észre sem veszi, hogy egyik ember bőrének más a színe, mint a másiké, és ő mindenikben csak az embert látja. Az embert, akinek fizikai szervezete ugyanannak a Globusnak a porából való, mint az övé és a lelke, az embersége is ugyanannak a vonásait hordozza magán, mint amelyik az ő emberségében az örökkévalóság szépségeit alkotja.

A dicsőség, békesség és jóakarát Jézusban való elrendeződése olyan győzelmi erő, amely egyedül alkalmas arra, hogy boldog, megelégedett, az emberhez méltó emberi életet adjon az egész világnak. Ez a folyamat azonban nem indul be, nem kezdődik el csak úgy magától, mint valami mennyei kéz érintésére, hanem mi magunk kell elkezdjük önnönlelkünkben, egyenként mindnyájan. Erre nekünk, akik Jézus nyomdokain próbálunk lépegetni, a legalkalmasabb idő és a legnagyobb szerűbb alkalom a Karácsony. A szeretet, a tiszta, igaz öröm, a gyermek és a család meghitt, kedves ünnepén töltsé el szívünket, lelkünket szépséggel, békességgel s keltse életre bennünk a jóakarát lelkét, hogy mi, akik a kedveseinknek nyújtott ajándékok jóleső érzésétől eltelve megérezzük Karácsonykor az emberséges élet szépségét, induljunk el végre Jézussal a nyugtalanságtól feszült világban személyválogatás nélkül az ember felé. Lássuk meg benne istengyermekeit, a testvérün-

ket és fogjunk össze vele a karácsonyi szépség, a karácsonyi békesség kiterjesztésére, megteremtésére. Többé már ne csak énekeljük, ne csak imádkozzuk leghőbb vágyunkat: „Adj már csendességet, lelki békességet mennybéli Úr!” — hanem keltsük is életre magunkban és embertársainkban leghőbb vágyunkat, s ha valaki közülünk mégis dicsőség után óhajtozik, ezután azoké legyen a legnagyobb dicsőség, akik legtöbbet adnak a világ békéjéhez és a legnagyobb jóakarattal vannak az emberekhez. Testvéreim, jóakarátú emberek szeretettel köszöntelek Karácsony ünnepén a legbékességesebb és a legboldogabb emberi közösségekben, családok körében s szívemből kívánom, adjon Isten boldog ünnepeket. Dicsőség Istennek s békesség a jóakarátú embereknek. Amen.

Pethő István
püspöki helynök

Az unitárius vallás születésnapja*

(Folytatás)

Cikke első részében, lapunk előző számában, abból indul ki a szerző, hogy egy vallás születésnapja az a nap, amikor az illető vallásos mozgalom alapvető eszméi, vagy eszméinek egyike akár törvény formájában, akár forradalmi jelszóként (vagy bármilyen más alakban) először kap társadalmi szentesítést. Mivel az unitarizmusnak egyik legalapvetőbb tétele a lelkiismereti szabadság követelése és a történelem folyamán ez nyer először törvényes szentesítést, az unitárius vallás születésnapja 1568 január 13., a tordai országgyűlés vallási törvényének megerősítése. Miután foglalkozik néhány ellentétes nézettel és értékeléssel, megállapítja azt is, hogy a vallásszabadság eszméjének nem sok köze van a reformációs mozgalmakhoz és felekezetekhez, hanem a reneszánsz és humanizmus lényegéből fakadó új emberértékelésnek a gyermeke.

Mindezek ismeretében térjünk vissza még egyszer az 1568 januárjában tartott tordai országgyűléshez. Az idézett törvényszöveg régebbi országgyűlési törvényekre is utal. („Urunk öfelsége, amint az ennekelőtte való gyűlésekben országával együtt végzett a religió dolgáról, azonképpen a mostanin is ezt megerősíti...”) Valóban, 1550-től kezdődően az erdélyi országgyűlés egyre-másra hozza az intézkedéseket és törvényeket vitás vallási kérdések békés megoldására. Ezek azonban konkrét esetekre vagy felekezetekre vonatkoznak és indokolásuk ilyesféle: „... hogy a zendülés magva és forrása eltávoztassék...”; „... a vizzálykodás miatt a keresztények kétségbe és homályba ne legyenek...” stb.

Az 1568-as törvény viszont általános elvi vallásszabadságot hirdet mindenki számára és indokolása nem politikai, hanem a humanizmus embert-értékelő állásfoglalása: Legyen vallásszabadság, mert a kényszerűn a község lelke nem nyugszik meg. Nem a törvény megalkotásában, hanem annak egyetemes emberi elvi indoklásában érvényesül Dávid Ferenc „sugalmazása”, és ennek az elvi indoklásnak semmi köze sincs már sem a lutheránizmushoz, sem a kálvinizmushoz, hanem Mórús Tamás és Dávid Ferenc eszméi futnak párhuzamos síkon.

Vallásalapítónkról kering olyan téveszme, hogy a szentháromság dogmájának megtisztítása annyira igénybe vette energiáit és idejét, hogy átfogó hittant adni nem tudott. Ez tévedés! Műveiben aktuális kérdésekkel foglalkozott és ezeknek kapcsán mondotta el hitelvi tételeit. A tordai gyűlés indoklása Prédikáció

kötetnek fejedelemhez írott ajánlásából lesz világossá. „Kétféle isteni tisztelet (itt vallás értendő alatta) van, igaz és hamis”... „Sokan az emberek közül sem a jó, sem a rossz isteni tisztelettel nem törődnek, vagy tagadják az isteni gondviselést, mert ha volna, hitviták nem lehetnének. „... Vannak, „akik a békességnek okáért mindenféle tudományt bevesznek”... „De Isten, az ő híveitől külön ítéletet és cselekedeteket vár...” Isten vetélkedéssel prédikáltatja Krisztust és „... tusakodás és visszavonás által akarja megtisztítani az ő igazságát...” (Mórús: „... hogyha csak egy igaz vallás van és a többi mind hamis, akkor el fog érkezni az az időpont, amikor ez a vallás az igazság belső ereje révén kiemelkedik és kitűnik.”!!!) Annyira eltávolodott ez a nézet a korabeli bibliás reformációtól, hogy Méliusszal folytatott vitájában kénytelen erre a bibliás nyelvre lefordítani mondanivalóját: „A Szentírásból sehol nem olvastuk, hogy Isten ígését, a vallást tüzzel-vassal kelljen terjeszteni. Krisztus országa, népe és annak áldozata önkéntes, fegyverrel és fenyegetéssel az Evangélium elfogadására senki nem kényszeríthető...” De még itt is kibukkan a humanista alapelv: „... nincs nagyobb esztelenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet és a lelket, aki felett hatalommal csak teremtője bír...” (Mórús: „... Sehol király... esztelenségnek és ostobaságnak tartotta, hogy valaki erőszakkal és fenyegetésekkel kényszerítse az embereket arra, hogy amit igaznak tart, azt mindenki annak lássa...” !!!)

Nagy pillanat tehát a tordai országgyűlés. Dávid Ferenc a reformatori protestantizmus alapjain indult, annak pozitív oldalát, a mély hitet magáévá tette. Találkozik a vallásos humanizmus embert értékelő eszmével. Új vallásos mozgalom indul meg a találkozás nyomán, az unitarizmus, amely ragyogó missziót teljesít Erdélyben, a török hódoltság területén, sőt a királyi Magyarország egyes részein is. Az a néhány esztendő, amíg az unitarizmus szabadon hódított, a magyar irodalomnak és szellemi életnek is ragyogó fejezete volt. Ezért mosolykeltő a történész számára az az egyházpolitikai anakronizmus, amelyik azzal akarja csökkenteni 1568 értékét, hogy saját felekezetét kihagyottnak véli a vallásszabadság törvénye alól. Valóban kihagytak minden erdélyi felekezetet, még az unitáriust, a fejedelmét is. Olyannyira kihagyták, hogy az erdélyi jogalkotás csak 1571-ben sorolja fel először hivatalosan bevett felekezetként. Általános érvényű alapelvek törvénybeiktatásánál soha nem sorolnak fel minden részletet!

Az a néhány esztendő, amely alatt az unitarizmus szabadon hódított, valójában három teljesen szabad és néhány korlátoltan szabad évet jelentett. Azután következett a dévai tragédia... Ezért azonban sem a fejedelem, János Zsigmond, sem pedig udvari papja, Dávid Ferenc nem felelhetnek... A haladás mártírjai soha nem felelhetnek tragédiájuk szomorúságáért...

Szász János

* A fenti közlemény lapunk előző számában megjelent: „Mi hát a valóság” c. fejezetébe sajnálatos értelemzavaró sajtóhiba csúszott be. A helyes szöveg a következő: „Egyetlen történelmi tény sem izolált jelenség. Az unitárius vallás születésnapjának helyes értelmezéséhez feltétlenül szükséges a korabeli magyarországi és általános európai helyzetnek ismerete.

A XIII. századtól kezdődően hatalmas gondolkodásbeli forradalom indult Itáliában és innen szétterjedt Európába is. Ez a reneszánsz, a feltörő polgárság eszméi forradalma. A reneszánsz a középkori feudalizmus zártságát szentesítő világkép ellen indul” stb.

Dávid Ferenc és Jafferson is az emberi szabadságért harcoltak

Dr. D. Mc Lean Greeley, az Amerikai Unitárius és Universalista egyház elnöke és dr. M. Kapp, a külügyi osztály vezetőjének látogatása Budapesten

Dr. D. Mc Lean Greeley, az Amerikai Unitárius és Universalista egyház elnöke és dr. M. Kapp, a külügyi osztály vezetőjének látogatása Budapesten.

Dr. D. Greeley és dr. Kapp személyében kedves vendégei voltak a közelmúltban a hazai unitárius közösségnek.

A vendégek tiszteletére Egyházköri Tanácsunk rendkívüli ülést hívott össze, amelyen Pethő István püspöki helynök meleg szavakkal üdvözölte a vendégeket.

„Engedjék meg — mondotta többek között a püspöki helynök —, hogy úgy fejezzem ki e kedves látogatók fölötti örömet, mint a gyermek, aki szívárványt lát. E szívárványnak egyik pillére az amerikai unitárius testvéreink közössége, a másik a hazai unitáriusok egyeteme. — Utalt a püspöki helynök a továbbiakban arra, hogy a Hőgyes Endre utcai templomépület 3 évig tartó tatarozás után megújult, örvendetes, hogy a megújított gyülekezeti termünket éppen az amerikai testvéreink jelenlétében vehetjük először használatba, akiknek ezt a hajlékot angol unitárius testvéreinkkel közösen hozott áldozatának köszönhetjük.

A püspöki helynök végül Isten áldását kérte vendégeinkre és munkásságunkra.

Ferencz József ek. főgondnok elnöki megnyitójában emlékeztetett arra, hogy éppen négyszáz éve hangzott el — a jelenlegi kolozsvári katolikus templom szószékéről — Dávid Ferenc ajakáról magyar nyelven az unitárius hitvallás, amit mi modern unitáriusok: unitárius — univerzalistának nevezünk. A továbbiakban megemlékezett Husz János halálának évfordulójáról, aki hitbéli meggyőződéséért halt mártír halált, hamvait öt és fél századdal ezelőtt szórták a Rajna hullámai közé. Dávid és Husz a felvilágosult gondolkodás kiemelkedő képviselői voltak. Mindketten a klerikalizmus elvakult szellemével szemben állottak és népük nyelvén hirdették az evangélium hamisítatlan igazságait. A szociális haladás zászlóvivői voltak, az emberi szabadság és méltóság gondolatának hivatott apostolai, nem utolsó sorban pedig első képviselői a vallási türelmesség szellemének. Szellemi örökségük napjainkban kezd ható erővé válni, aminek egyik figyelemreméltó jele, hogy a legutóbbi vatikáni zsinat az eladdig „eretnek”-nek minősített unitáriusokat is megfigyelőként vendégeinek sorában látta.

A főgondnok a továbbiakban meleg szavakkal áldozott a nemrég elhunyt nagy humanista: Schweitzer Albert emlékének, aki tudvalevően a világbéke megóvása érdekében kifejtett áldozatos munkássága elismerésül lett a Nobel-díj kitüntetéséül.

Ez a bátor szellem hatotta át J. Reeb amerikai unitárius lelkész testvérünket is, aki a faji megkülönböztetés ellen, a polgárjogok kiterjesztésének biztosítása érdekében indított mozgalom élén szenvedett mártírhalált. E szellem sugallatára cselekszünk, amidőn — felemeljük mi is szavunkat a vietnami nagy tragikus háború ellen.

A püspöki helynök és főgondnok nagy tetszéssel fogadott szavaiért dr. D. Greeley mondott köszönetet és tolmácsolta az amerikai gyülekezetek és lelképásztorok szíves köszöntését. Felemlítette, hogy röviddel ideérkezése előtt Vietnamban volt, amelynek hősi népe állhatatosan harcol szabadságáért. — A továbbiakban ráért arra, hogy az amerikai történelemnek is vannak Dávid Ferenchez hasonló nagy alakjai. Így az unitárius Jafferson, a nagy szabadsághős is a demokratikus eszmék úttörő harcosa volt. — „Három évvel ezelőtt Lambérénben voltam — folytatta dr. Greeley — találkoztam a nemrég elhunyt Schweitzer Aberttel: Örvendek, hogy ma itt is szó esett kivételes egyéniségéről. Meghajtom a kegyelet zászlaját a nagy humanista emléke előtt, aki

az étellel szembeni feltétlen tisztelet szellemében a világbéke gondolatának egyik legbátrabb szószólója volt.”

Dr. Greeley a továbbiakban beszámolt egyházuk életéről, elmondotta, hogy 1100 gyülekezetük van, több mint 800 lelkésszel. — Az egyház központi szervezetében több osztály működik. Ezek közül a 6. és 7. osztály az úgynevezett külügyi osztály, a népek közötti együttműködést szolgálja. Ennek vezetője a vele együtt érkezett dr. M. Kapp, ő a híd a különböző felekezetek között is.

Végül dr. Kapp a maga részéről is köszönetet mondott a meleg fogadtatásért. „Eddig önök részemre nevek voltak csupán, mostantól fogva élő valósággá váltak” — mondotta többek között.

Végül röviden ismertette osztályának nagy területet felölelő munkásságát.

Fogadta vendégeinket Veres Pál, az Allami Egyházügyi Hivatal főosztályvezetője is — aki szívélyes hangú beszélgetést folytatott az amerikai unitáriusok vezetőivel.

A megbeszélésen jelen volt Pethő István püspöki helynök, Ferencz József főgondnok és R. Filep Imre ek. főjegyző is.

Egyházunk vezetősége szűkkörű ebéden látta vendégül dr. D. Greeley és dr. Kappot, akik rövid itt-tartózkodás után Kolozsvárra utaztak.

Istennek munkatársa volt...

A rádió hullámai világgá röpítették a tragikus hírt: Albert Schweitzer meghalt.

Kivételes egyéniség volt. A Teremtő mértéken felül sokoldalú értelmi képességgel ajándékozta meg. És az a meglepő, hogy különböző irányú tehetségeit külön-külön a tökéletességig tudta fejleszteni. A teológiában, a filozófiában, a zenében és az orvostudományban maradandót alkotott. Egyéniségének teljes kibontakozására mégis orvosi működése nyújtotta a legtöbb lehetőséget. Orvosi gyakorlatában kezdettől végig mintegy ötvöződött megingathatatlan hite az emberi élet tisztelete és szeretete, és az a szférikus tisztaság, amely lelket naponta átjárta, az ima és a zene felemelő és üdítő hatására.

Amikor Őt a leprás betegek felkeresték, nem azt kérdezte: mennyi aranyad van, hanem minden tudásával és kifogyhatatlan szeretetével igyekezett meggyógyítani őket. Az Ő honoráriuma embertársai egészségének és életének visszaadása felett érzett boldog öröme volt.

Kivételes nagysága abban rejlett, hogy mint a szellem fejedelmét nem töltötte el a gőg és a hiúság bűne, hanem minden erejével arra törekedett, hogy az elesettek és halálra szántak önzetlen gyógyításával kifejezze háláját teremtője iránt. Tulajdonképpen egész élete egy fenséges és lelkeket magával ragadó istentisztelet volt. Ő nemcsak szavakkal, hanem jócselekedetekkel hirdette az ígét. Istennek valóban munkatársa volt.

Jézus halála óta kevés olyan tiszta jellemű és Isten közelében élő ember járt a földi ösvényeket, mint Albert Schweitzer. Egy tudós, tisztelői nagy táborából egy csoport az Ő szellemiségét továbbvivő iskolát létesített. Nagy feladat az Ő nyomdokába lépni. Aki ezt akarja, vizsgálja meg önmagát és szabaduljon meg gyarlóságaitól, mert csak így remélheti, hogy megérti s egyszer majd követni is tudja Albert Schweitzert. Mert nem a hiúságok vásárából kell őt dicsőíteni, hanem a tiszta lelket betöltő emberszeretet magaslatáról.

Legyen áldás földi alkotásán és legyen áldott emléke.

Dr. Szabó István

BESZÁMOLÓ TEOLÓGIAI INTÉZETÜNK 1964—1965 ÉVÉRŐL

Isten országának építésében, az új lelkész nemzedék nevelésében központi helyet foglal el a Román Népköztársaságban levő közös Protestáns Teológiai Intézetünk. Bár e sorok írásakor már megkezdődött az 1965/66. iskolai év, mégis örömmel adjuk kézre e rövid beszámolót, mivel tudjuk, hogy unitárius híveink mindig örömmel és szeretettel vették és veszik körül Intézetünket és az ott tanult teológiai ifjúságunkat. Évnyitó istentiszteleten dr. Kiss Elek püspök úr szolgált, hálát adván Mennyei Atyánknak, hogy az első évfolyamra új hallgatókat küldött, vállalván a lelkészi hivatás nagyszerű munkájának elvégzését. Az ünnepélyünket állami és egyházi főhatóságaink képviselőinek jelenlétében tartottuk meg. Ez alkalommal dr. Kovács Lajos, aki az 1964. év folyamán több külföldi egyházi találkozón vett részt, „Az 1964. évi Keresztény Békekongresszusokról” tartott részletes beszámolót. Ezután dr. Juhász István rektor köszöntötte a 22 első éves hallgatót és felhívta őket a hagyományos eskü letételére, melynek egyik mondatát idézzük: „A lelképásztori szolgálatra, melyre engem Isten elhívott, az Ő igéjével és imádságával naponta táplálkozva, készülök testvéreim között, alázatos és szolgálatkész magaviselettel, arra törekszem, hogy azokkal, akik velem együtt az Intézet kötelékébe tartoznak, Isten gyermekéhez illően járjak, Isten legyen ebben segítségemre”. Nevezetes esemény színhelye volt Teológiai Intézetünk október 31-én, a reformáció emlékünnepén, amikor Intézeti Tanácsunk D. D. Friedrich Müller püspök urat, a nagyszebeni német evangélikus egyház ősz püspökét — 80. születésnapján teológiai díszdoktorrá avatta.

Ez év február 6. és 9. napjain megtartottuk a teológiai csendesnapokat, hogy Intézetünk hallgatói, tanárai, tisztviselői elmélyülve Isten útjainak keresésében, megacélozott hittel töltsék be hivatásukkal járó feladatukat. Unitárius részről dr. Kiss Elek püspök úr, Ürmössy Gyula esperes atyánkfia és dr. Kovács Lajos teol. professzor tartottak előadásokat „Isten és felebaráti szeretet” tárgy köréből. Esténként közös esti áhítatokat tartottunk, melyeken Argay György evangélikus püspök és dr. Borbáth Dániel ref. prof. hirdették az igét. Az év folyamán megtartottuk egyházi ünnepeinket és unitárius hallgatóink több alkalommal szavalatokkal, ének- és orgona- és dalárda-számokkal emelték a műsorok színvonalát. Az 1964/65. iskolai évben Protestáns Teológiai Intézetünkben összesen 73 teológus és 10 magiszterjelölt folytatta tanulmányát. Magiszterjelölt Szabó Árpád a rendszeres teológiai szakon. Hallgatóink úgy a januári, mint a júniusi vizsgaszesszióban igyekeztek eleget tenni vizsgái kötelezettségüknek. Legjobb tanulmányi eredményt Kálnoki Kiss Tamás III. éves hallgatónk ért el, aki jeles indexszel zárta tanulmányait. Június 28—29. napjain dr. Kiss Elek püspök úr elnöklete alatt Halmágyi Csaba és Kozma Albert szakvizsgát tettek és lelkészi kinevezésük most van folyamatban. Egyházi Főhatóságunk unitárius ifjaink számára teljes ösztöndíjat utalt egész éven át. Hálás szívvel gondolunk mindazokra, akik anyagi támogatásaikkal lehetővé tették, hogy ifjaink gondmentesen végezheték tanulmányaikat. Hinni szeretnők, hogy Unitárius Anyaszentegyházunk nagy áldozathozatalát megértve, az új iskolai évben a teológiai disciplinák elsajátításában, nagyobb és odaadóbb szorgalmat fognak tanúsítani.

Az unitárius lelkész a letűnt századokban a felvilágosodás fátylavívője volt, és korunk nagy örökségét Balázs Ferenc szellemében csak úgy vihetjük előre, ha művelt, jól felkészült, a szolgálatra mindig kész olyan lelkészeket nevelünk, akik az értük hozott áldozatot munkájukkal fogják meghálálni. Tanári testületünk a teológiai szaktárgyak mellett gondoskodott arról, hogy hallgatóink az ifjúsági irodalmi körben közelebb kerüljenek napjaink nagy kérdéseire és tudásukat gyarapítva, lelki műveltségüket is emeljék azáltal, hogy olyan irodalmi, földrajzi, történelmi, orvosi előadásó-

kat halljanak, amelyek szélesítik látókörüket. Az iskolai év alatt összes hallgatóinknak előadásokat tartottak: dr. Kovács Lajos: Shakespeare szonettjei címen. Dr. Bende Béla J. Swift: Gulliver c. regényét mutatta be. Dr. Lőrinczy Géza Amerikáról tartott beszámolót, Rostás Dénes Ázsia életét ismertette. Izsák Vilmos Roger M. du Gard: Thibault család c. történelmi regényéről tartott felolvasást. Dr. Juhász István rektor a ma élő legnagyobb román lírikusról, Tudor Argheziről emlékezett meg. Hallgatóink műveltségi fokának emelésére a legnagyobb gondot fordítjuk. A tanári testület gondoskodott arról is, hogy hallgatóink elsajátítsák a német és angol nyelvet. Horváth István és dr. Kovács Lajos professzorok lelkiismeretes munkával készítették fel hallgatóinkat és voltak többen, akik szép előhaladást mutattak föl a modern nyelv tanulmányában. Intézetünknek hatalmas teológiai könyvtára, olvasó terme, román, magyar, német, angol, orosz folyóiratok álltak rendelkezésére. E helyen is hálással köszönjük Gálffy Zoltán főkönyvtárosnak, hogy ifjúságunkat mindig szeretettel irányította a legjobb könyvek megismerésére. Szeptember hó 8—14. között hallgatóink részére tanulmányi kirándulást szerveztünk a Duna delta vidékére, hogy megismerjék hazánk ezen részében folyó nagyszerű építkezéseket, de meglátogattuk az Ortodox Egyház ezen vidéken levő intézményeit is. A tanulmányi renchez szorosan kapcsolódik teológus ifjúságunk zenei képességének nevelése, hogy szükség esetén mint kántorok is szolgálhassanak. Dr. Nagy József teol. professzor atyánkfia nagy lelkiismerettel foglalkozik hallgatóinkkal. Így Kálnoki Kiss Tamás több alkalommal énekelt egyházi ünnepeinken, míg Kozma Albert az orgonahangversenyen díjat nyert és örömmel hallgattuk orgonajátékát évzáró istentiszteletünkön. Az ifjúság dalárdája Virágvasárnapján Delly Szabó „Hozsanna” c. művét adta elő az unitárius templomban és azután átvonultak a teológiai intézet dísztermébe, ahol a református istentisztelet keretében is előadták a fenti dalt. Mindannyiunk számára felejthetetlen élményt jelentett a közös dalárda ilyen természetű szereplésre. Bizonyosságtevés volt ez arról, hogy kialakult közöttünk a testvéri szeretet, amelyről elődeink csak álmodoztak, hogy hazánk összes egyházai a jézusi szeretetben élve szolgálják népüket, Isten országának építését.

A III. és IV. éves hallgatóink a sátoros ünnepeken légációban voltak. Kedves székely híveink mindenütt szeretettel fogadták a légátusokat, és e helyen is hálással köszönjük lelkészeink odaadó szeretetét, valamint híveinknek erkölcsi és anyagi támogatását.

Elmondhatjuk, soha ilyen gondmentesen lelkész nemzedék nem készült a lelkészi pályára, de egyben hangsúlyoznunk kell szüntelenül, hogy milyen nagy felelősség hárul azokra, akik a lelkészi pályára készülnek. Tanári testületünk a Püspök Urak kifejezett kívánságára az új iskolai évben sokkal nagyobb követelményeket fognak hallgatóink elé állítani, hogy a teológus nemzedék jobban elmélyüljön a Biblia tanulmányozásában, egyházának és különösen egyháztörténelmünk megismerésében.

Intézetünk keretében az iskolai év folyamán két tudományos ülészakot tartottunk. Február 10-én Nagy Gyula kolozsvári református püspök úr számolt be a Református Világszövetség Majna Frakfurt-i gyűléséről. Július 9-én „Isten megbékéltető munkája ma a népek között” c. teológiai referátumot ismertettük. Ezen a gyűlésen jelen volt G. Nicolescu, a bukaresti Orthodox Theol. rektora és dr. Sofron Vlad, a Nagyszebeni Orthodox Szeminárium igazgatója. Unitárius részről az iskolai év folyamán dr. Kovács Lajos teol. professzor ez év májusában dr. Sofron Vlad nagyszebeni orthodox rektorral részt vett Bécsben a Prágai

Keresztény Békekonzferencia egyik szakbizottságának több napos gyűlésén.

Hálásan köszönjük a Vallásügyi Allamtitkárságnak, valamint a Kolozsvári Kultusz Hivatal vezetőinek, hogy tanácsaikkal segítettek munkánk elvégzésében. Külföldi vendégeink voltak július végén dr. Eugene Garson Blake és dr. James McCord, az Amerikai Egyesült Allamokban levő Presbiteriánus Egyház képviselői.

Eseményekben gazdag iskolai évünket június 26-án fejeztük be, évzáró istentisztelettel. Évzáró ünnepélyünket június 25-én tartottuk, amelyen dr. Bende Béla prorektor D. Varga Zsigmond teológiai munkásságát méltatta. Dr. Juhász István rektor kiosztotta a jutal-

makat és Isten áldását kérve Intézetünkre és pihenésre induló ifjúságunkra, bezártnak nyilvánította az 1964—65. iskolai évet.

Itt említjük meg, hogy július 3-án Teleky Mihály, az újszövetségi tanszék református professzora, teológiai doktori vizsgát tett summa cum laude minősítéssel.

1965. október 1-én Intézetünk újra megnyitotta kapuit. E félév eredményeiről a későbbiekben fogunk majd beszámolni.

Istennek békéje, szeretete, áldása legyen egyházainkon, Intézetünkön és a békéért imádkozó egész emberiségen!

Izsák Vilmos
teol. intézeti tanár

„Bibliai csodák”

A közelmúltban ezzel a címmel jelent meg Ponor Thewrek Aurél könyve, a Gondolat könyvkiadónál. A szerző kifejti művében, hogy az emberek egy részét válogatás nélkül minden érdekli, ami látszólag természetfeletti, csodaszerű. Szeretnek hinni abban, ami hihetetlen.

Természetes, hogy régen még a ma megszokott mindennapi események is csodaszámba mentek. Azok a természeti jelenségek, amelyeknek ma már ismerjük az okát és eredőit, valamikor még érthetetlenek és rendkívüliek voltak. A természeti jelenségek eltűzött, gyakran fantasztikus visszatükröződése alkotja a primitív népek vallásainak magvát.

De nemcsak ritka természetű jelenségekről, csodákról tudunk. Vannak szép számmal olyanok, amelyeknek nem volt egyéb alapjuk mint a pusztá képzelet.

Persze a régi „csoda”a vizsgálódások után már nem marad magyarázatlan rejtély. Az ősember számára a villámlás természetfeletti esemény volt. A villámsújtotta fa égésében ma senki sem keresi Isten rendkívüli megnyilatkozását.

A Bibliában is számtalan olyan eseményt talál az említett könyv szerzője, amelyek csak akkor tűntek csodának — de ma már nagyon jól és könnyen magyarázhatók. Az író szerint is, azoknak a személyeknek nagy része, kiket a Biblia felsorol Adámtól a honalapításig és bírák koráig — jórészt a történelmi alap nélküli legendák körébe tartoznak. Kifejti, hogy az Újszövetséget is csak a történelmi háttér ismeretében érthetjük meg.

Rendkívül érdekfeszítő fejtegetéseket olvashatunk a könyvben az egyes szentírási csodák, mai természet-tudományos értelmezéséről és magyarázatáról.

E rövid kis cikk keretében csak egy-két példát ragadhatsz ki a „Bibliai csodákból” részben az érdeklődés felkeltésére, másrészt unitárius gondolkodásmódunk és álláspontunk idevonatkozó igazolására.

Az Ótestamentumban nemegyszer meglephet a patriárák rendkívül hosszú élete; Járed kilencszázhatvan két éves korában halt meg. Noé ötszáz éves volt, amikor gyermekeit nemzette. Az író fenti művében megmagyarázza, hogy ez alatt nem a mai 365 napos év értendő, hanem a déli vidékek, régi pásztornépeinek holdhónapja, illetve esztendeje. Így ezek a fantasztikus életkorok mind érthetőkké válnak a 29,5. napos átszámításokkal. Eszerint Matuzsálem is mintegy kilencven évig élt.

Woolley régész ásatásaira hivatkozva a vizözön bibliai elbeszélésének mintegy hatezer éves történelmi tényét véli felismerni. Igazoltnak látszik, hogy akkori-

ban, a Tigris és az Eufráteszmentén egy kb. 650 km hosszú és 160 km széles terület ideiglenesen víz alá került. A vita azonban nem zárult le, mert ma is vannak, akik a kérdéses rétegeket nem víz, hanem a szél hordalékának tekintik.

Bábel tornya nem nélkülöz minden történelmi alapot. Hérodotos is leírta ezt és mai történelmi ismereteink is igazolják, hogy volt egykor bábeli (azaz Babilon-i) toronyszerű szentély, melyet isteneiknek s főképp Marduknak építették ötezer év előtti hivei. Sodoma és Gomora nem csoda folytán pusztulhatott el, hanem a ma már nagyon is érthető és sajnálatosan nem ritka vulkánikus földrengés és gázkitörés, valamint szurokéges következtében.

Az egyiptomi tiz csapást is meg lehet ma magyarázni közérthető jelenségekkel — pl. a vizek, így a Nilus vize is áradáskor vörös algák mikroszkopikus tömegétől fertőződik és olyanná lesz, mintha „vérré” változott volna. Ez a jelenség az újabb korokban is előfordult már.

A tömeges sáskajárás minden újságolvasó előtt ma már tisztázott jelenség. A napfogyatkozások nem mindennapi látványossága „fényt derít” az egyiptomi sötétség leírására.

Az Újtestamentumi „csodák” kapcsán sok, általunk, unitáriusok által, már ismert és elfogadott magyarázatot tár olvasói elé az író. Tisztázza a karácsonyi ünnepek időpontjának eredetét és adatokkal igazolja a téli napforduló azonos időpontját a régi népeknél. A pogány napistenek születésnapjáról megtudjuk, hogy az csak a IV. század közepétől lett egybevetve Jézus születésével.

A betlehemicsillag lehetett egy szupernova fellobbanása is, de még inkább a Saturnus és a Jupiter látszólagos együtt állása, ami rendkívüli fényjelenséggel kellett, hogy járjon. Szerzőnk rögzíti is ennek valószínű időpontját i. e. 7. máj. 29. és okt. 3. közötti napokra.

Személyes felsorolásunk, mint említettem, csak vázlatos és pusztán azt a meggyőződésünket kívánja igazolni, hogy bibliai vizsgálódásaink közepette sem adhatjuk fel kritikai érzékünket és nem követünk el „bünt” vallásunk ellen — „ha mindeneket megpróbálunk” és csak a jót és értelmet és az ésszerűt fogadjuk el.

Isten — hitünk szerint — azért áldott meg „okos értelemmel”, hogy éljünk is annak képességével. Mert az okos értelem nem szakít el tőle, de tisztázza helyzetünket, feladatainkat és emberi kötelességeinket, amelyek megvalósíthatóvá teszik számunkra Jézus parancsát: „Legyetek tökéletesek”.

Bajor János
lelkész

HÍREK

KEDVES OLVASÓINKNAK Istentől áldott karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk. Karácsonykor templomainkban úrvacsorát osztunk.

AZ EGYHÁZKÖRI TANÁCS elnöksége halottak napján elhelyezte a kegyelet virágait az elhalt egyházi vezetők sírjára.

AZ EGYHÁZKÖRI TANÁCS rendezésében ismét megkezdődtek a Hőgyes E. u. gyülekezeti teremben a havonként szokásos evangélizációs összejövetelek, amelyek a templomház tatarozása miatt közel három évig szüneteltek. Az első összejövetelre október 31-én — a reformáció emlékűnnepén — került sor. — **Pethő István** püspöki helynök evangélizációs beszédében emelkedett szavakkal adta át az újjáalakított termet rendeltetésének, majd **Szász János** dunántúli lelkész tartott új szempontokat fölvető értékes előadást: Reformáció emlékűnnepé. 1965. címmel. A műsört művészi számok egészítették ki. **C. Kovács Ilona** — **Tordai Borbély Pál** által megzenésített „Ima” c. szerzeményét, valamint **Kudor Ferenc**ek néhai **Abrudbányai Odón** szövegére szerzett zeneművét **Tordai Tiborné** tolmácsolta mélyen átértzett énekében, — mindkettőt **Tordai Borbély Pál** zongorakisérével.

NOVEMBER 21-ÉN **Dávid Ferenc** halálának évfordulójáról való megemlékezés jegyében tartottuk meg az evangélizációs összejövetelt. **Pethő István** püspöki helynök magasan szárnyaló evangélizációs beszéde után **Ferencz József** ek. főgondnok maradandó benyomást keltett előadásában áldozott **Dávid Ferenc** és az őt és fél századdal ezelőtt maglyahalált szenedett **Husz János** emlékének. Ismertette a legújabb magyar irodalomtörténet **Dávid Ferenc** jelentőségével kapcsolatos értékelését. — Elmefuttatásának végső eredményét az előadó abban foglalta össze, hogy a **Dávid Ferenc** által hirdetett gondolatok: a lelkiismereti szabadság és az egymás iránti türelmesség, a békés egymás mellett élés eszméi napjainkban a nemzetközi élet fórumain is mindinkább előtérbe nyomulnak, s a legutóbbi vatikáni zsinaton felekezeti viszonylatban is élénk hangsúlyt kaptak.

TORDAI TIBORNÉ **Tordai Borbély Pál** kíséretével **Dávid Ferenc** emlékének szentelt szerzeményét adta elő, majd **Herr Olivér** operatőreszközű növendék magyar dalokat — köztük **Tordai Borbély Pál** szerzeményét adta elő, a szerző zongorakisérével. A műsor után szeretetvendégség volt.

SZÁSZ JÁNOS dunántúli lelkész fia az Országos Táj- és Népkutató pályázaton első díjat nyert. Gratulálunk és további sikereket kívánunk.

ÖTVENÖTEVES találkozó volt a Hőgyes E. utcai templomunkban szeptember 12-én. A volt kolozsvári gimnáziumunkban végzett vendiákok közül megjelent **Balogh Gábor**, **Györi Béla**, **dr. Kovács Akos**, **Nagy Tibor** és **Zsakó Zoltán** (Kolozsvár). **Pethő István** püspöki helynök szószéki szolgálatban meleg hangon emlékezett meg a nevezetes alkalomról. — A találkozó után a vendiákok társaságában vettek részt.

UGYANAZNAP a 40 évvel ezelőtt végzett vendiákok is találkoztak a Nagy Ignác utcai templomunkban, **dr. Abrudbányai János** vezetésével. Istentisztelet után a vendiákokat **Györfy István** lelkész üdvözölte meghatározó szavakkal. A találkozóon megjelent a vendiákok egykori tanára: a 85 éves **Gyallay Domokos** és **Ferencz József** ek. főgondnok.

LEGSZEBB KARÁCSONYI ajándék az „Imakönyv”. Kapható az Egyházköri Tanács irodájában, valamint a lelkészi hivatalokban. Ár: 15 Ft.

R. FILEP ÁGNES és **Pásztor Rezső** mérnök házasságot kötöttek. Házasságukat a menyasszony édesapja, **R. Filep Imre** ek. főjegyző áldotta meg, népes gyülekezet jelenlétében. A szülőknek és a boldog ifjú párnak szívből gratulálunk.

FELKÉRJÜK kedves olvasóinkat, hogy a tulajdonukban levő régi unitárius kiadványok (Keresztény Magvető, Unitárius Közlöny), valamint az unitárius vonatkozású könyvek nélkülözhetetlen példányait juttassák el lapunk kiadóhivatalához.

NEGYVENÉVES TALÁLKOZÓRA gyűltek össze az egykori székhelykeresztúri gimnáziumban végzett diákok is Székelykeresztúron: **Bába Mihály**, **Benedek Mihály**, **Fancsaló Dezső**, **Fülöp József**, **Kovács Dezső**, **Péterfi Gábor**, **dr. Simén Dániel**, **Fazakas Ilona**, **Györfi Gizi**, **Horváth Ilona**, **Pál Erzsébet** és **Szolga Iluska**. A találkozón részt vettek a 84 életévüket betöltött **Nagy Lajos** és **Péter Lajos** tanárok is, — utóbbi egykori osztályfőnök és önképzőköri vezető tanár. — A vendiákok osztályfőnöki órán beszámoltak életükről és hiányzó társaikról, majd istentiszteleten vettek részt. A szolgálatot **dr. Simén Dániel** végezte. Délután elhelyezték a kegyelet virágait elhunyt tanáraik sírjára, este társasvacsorán vettek részt azon a helyen épült vendéglőben, ahol **Petőfi** tisztársaival az 1849 július 31-ikére virradó éjszakát töltötte.

TAAR GEZA ny. esperest Nagyajtán szép gyülekezet körében köszöntötte **Gál Jenő** helybéli lelkészt életének 80. évfordulója alkalmából. A jeles egyházi férfiúnak mi is gratulálunk és további tartós egészséget kívánunk.

KONFIRMÁCIÓS ISTENTISZTELET volt a Nagy Ignác u. templomunkban november 21-én. 3 leány és 5 fiú járult az Ürsztalához, hogy a szentjegyekben első ízben részesüljön. **R. Filep Imre** ek. főjegyző szószéki szolgálatában áldozott **Dávid Ferenc** emlékeztetésnek, majd a konfirmándusok értelmes, szép feleletekben adtak bizonyosságot alapos felkészültségükről. — Végül **Györfy István** lelkész résziesítette áldásban az ifjakat, akiket **dr. Mátéffy Géza** gondnok fogadott az egyházközösség immár önálló tagjaivá.

BENCZE DÉNESNÉ **Györfy Rózsi**ka **Homoródszentpálon** elhunyt. **Györfy István** lelkész testvérhúgát gyászolja az elhunytban.

S. NAGY GYÖNGYVER **S. Nagy László** egyházi tanácsos leánya és **Antal Miklós** gépész-technikus december 4-én tartották esküvőjüket a Nagy Ignác u. templomban. Az esketési szertartást **Pethő István** püspöki helynök végezte. A jó Isten áldása legyen az új házasságon és az áldozatos szívű szülőkön.

A KERESZTÉNY BEKEKONFERENCIA budapesti ülése együjtézését fejezte ki Dél és Északvietnam népe iránt, majd javaslatot tett az európai biztonság kérdésének, valamint a németkérdés rendezésének az Amerikai Egyesült Államok bevonásával az Európai Államok konferenciáján való megtárgyalására.

HALOTTAINK

Deák Lajos atyánkfia 71 éves korában meghalt. A rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra **Pethő István** püspöki helynök szolgálatával. Csöndes, nemes, áldozatos hive volt egyházának. Deák Ferenc egyházi tanácsos nagybátyját gyászolja az elhunytban.

Id. Tófalvi Sándorné sz. **Bartha Julianna** Budapesten elhunyt. Október 9-én helyezték örök nyugalomra széleskörű részvét mellett a farkasréti temetőben **R. Filpe Imre** ek. főjegyző szolgálatával. Tófalvi Sándor egyházi tanácsos hűséges hitvestársát veszítette el. Áldás emlékére!

Gálffy Dezső ny. jegyző Gödöllőn meghalt. Az ottani temetőben helyezték örök nyugalomra.

Özv. **Gombos Sándorné sz. Vass Julianna** elhunyt. A rákoskeresztúri köztemetőben helyezték örök nyugalomra **Pethő István** püspöki helynök szolgálatával.

Dr. Tanka Gyula szemész-főorvos Jászberényben elhunyt. Földi maradványait hamvasztás után a kövendi (Románia) családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Özv. **Páll Miklósné** életének 80. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. Lapunk egyik legbúzóbb olvasóját és támogatóját, egyházi közösségünk áldozatos lelkű tagját veszítette el. A hamvasztás utáni szertartást **Pethő István** püspöki helynök végezte november 27-én a Farkasréti temetőben.

Dr. Zsakó Andorné Grátz Mária néhai boldogemlékü **dr. Zsakó Andor** egyházi tanácsos özvegye Budapesten elhunyt. Néhai **Grátz Mór** a neves és népszerű kolozsvári evangélikus prédikátor leánya volt. Szülői hajlékából hozta magával a Jézusi igékre figyelő és azokat követő evangéliumi „Mária” szellemét, amely csöndes, szerény, halkszavú, de a háttérben rejtetten is szüntelenül cselekvő, szeretetre méltó egyéniségéből környezetére áradt. Bár nem tartozott felekezetünkhöz, évtizedekkel ezelőtt hosszú ideig egyik Vasárnapi Iskolánk áldozatos lelkű önkéntes vezetője, megelőzőleg segesvári egyházközösségünk elnöke volt.

Nadler Elza Budapesten meghalt. A régi Nőszövetség életében annak idején tevékenyen részt vett.

Simonffy Tamás ny. vasúti felügyelő Nagyváradon 81. éves korában meghalt. **Pethő István** püspöki helynök felesége unokabátyját gyászolja eltávozott testvérünkből.

Gál Mózesné Májay Mária, néhai **Gál Mózes** sepsiszentkirályi lelkész özvegye, életének 75 éves korában Marosvásárhelyt (Románia) elhunyt. Nemes lelkületű, segíteni kész nagykiterejedésű rokonságát és a sepsiszentkirályi gyülekezetet nagyon szerető lélek tért örök nyugovóra. Elhunytát a Májay és Kiss család gyászolja.

Matos József Dunapatajon meghalt. **Bencze Márton** lelkész szolgálatával helyezték örök nyugalomra.

Dr. Csomor Benő a hajdúszoboszlói gyógyintézet igazgató-főorvosa elhunyt.

Györi Béláné sz. Pusztai Julianna Budapesten meghalt. Az orosházi temetőben helyezték örök nyugalomra. **Györi Béla** ny. bányamérnöki igazgatómérnök atyánkfia egyházi közösségünk áldozatos lelkű tagja felejtethetetlen emlékü feleségét gyászolja az elhunytban.

Dr. Gál Lajos ny. törvényszéki tanácselnök életének 79 évében meghalt. Bár nem tartozott egyházi közösségünk tagjai közé, lapunk hűséges olvasója és előfizetője, gyülekezeti összejöveteleinknek búzó látogatója volt. November 10-én helyezték örök nyugalomra a Farkasréti temetőben.

Roland B. Jones, az angol unitárius egyház egyik kiváló e gyénisége elhunyt. — Egyházunk vezetősége részvétáviratban tolmácsolta bensőséges együjtézését az angol unitárius egyház vezetőségének.

Adományok

A Lelkészi Nyugdíjalapra özv. **Páll Miklósné** 4,— Prág **Jenőné** 10,— **Páll Miklós** 4,— özv. **Wéltin Józsefné** 12,— **Katona Sámuel** 13,— **Buksa Attila** 30,— **Nyúzó Gyuláné** 10,— **Györi Béla** 20,— **Kovács Sándorné** 10,— **Adorján László** 10,— **Szabó Sándorné** 15,— **Imreh Károlyné** 10,— **Kmetty Jánosné** 5,— **Szimonidesz Gyuláné** 10,— özv. **Deák Miklósné** 10,— **Szabó Ferencné** 40,— **Tordai Borbély Pál** 30,— **Ferenczi István** 50,— özv. **Csáka Jánosné** 10,— ifj. **Pethő István** 30,— özv. **Balla Istvánné** 10,— **Nagy Géza** 30,— Ft.

Unitárius Életre **dr. Gelei Józsefné** 100,— **Györi Béla** 50,— Ft-ot adományoztak.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Pethő István**.

Évi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.

65.10918/2 — Zrínyi Nyomda. Budapest

Fv.: **Bolgár I.**

Index szám: 25 042